

Participatieverslag project 'Optimalisatie waterberging De Onlanden'

Juli 2025

Inleiding

Voor u ligt het participatieverslag van het project Optimalisatie Waterberging De Onlanden. In dit verslag geven wij een beknopt overzicht van de momenten waarop participatie met de omgeving heeft plaatsgevonden, voor wie deze participatie bedoeld was en in welke vorm deze is georganiseerd.

Participatie vormt een essentieel onderdeel van de procedure voor het projectbesluit en de milieueffectrapportage (m.e.r.) van dit project. Onder participatie verstaan wij het actief betrekken van de omgeving bij de ontwikkeling en besluitvorming rondom het project.

De opzet van de participatie is beschreven in het document Toelichting projectbesluit en milieueffectrapportage (Antea Group, 2022). Dit document heeft ter visie gelegen na de publicatie van het besluit van Gedeputeerde Staten van de Provincie Drenthe om de procedure te starten.

Achtergrond

Betere bescherming tegen wateroverlast

Door de versnelde klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast in Noord-Nederland toe. Binnen het project Droge Voeten 2050 hebben de noordelijke provincies en waterschappen onderzocht welke maatregelen nodig zijn om wateroverlast tot 2050 te beperken. Denk hierbij aan extra waterberging, verbeterde aansturing van gemalen, ophoging van kades en versterking van dijken. De optimalisatie van De Onlanden is een belangrijk onderdeel van dit project.

De Onlanden, op de grens van Groningen en Drenthe, is sinds 2012 ingericht als waterbergingsgebied in combinatie met natuur. Het gebied vangt bij extreme neerslag overtollig water op en voorkomt zo overstromingen in de regio. Tegelijkertijd is het uitgegroeid tot een waardevol natuurgebied.

Maatregelen voor extra waterberging en natuur

Om beter voorbereid te zijn op extreme neerslag, wordt de bergingscapaciteit van De Onlanden binnen de bestaande kades vergroot: van 7,5 naar 12,7 miljoen kubieke meter. Dit wordt de optimalisatie van De Onlanden genoemd. De uitbreiding maakt het mogelijk bij extreme weersomstandigheden tijdelijk meer water op te slaan voordat het wordt afgevoerd naar zee. Voor de realisatie van de extra waterberging zal een aantal technische, aanvullende en natuurmaatregelen worden getroffen. Een overzicht van de maatregelen zoals die zijn opgenomen in het definitief ontwerp zijn te vinden op <http://www.noorderzijlvest.nl/optimalisatie-van-de-onlanden>

Fasering van de participatie

Binnen het project Optimalisatie Waterberging De Onlanden zijn verschillende fasen doorlopen. In elke fase zijn op diverse momenten beheerders, belangenorganisaties, bewoners, bedrijven en gebruikers betrokken bij het proces om stapsgewijs te komen tot een uitgewerkt ontwerp voor extra waterberging. De wijze van participatie verschilde per fase.

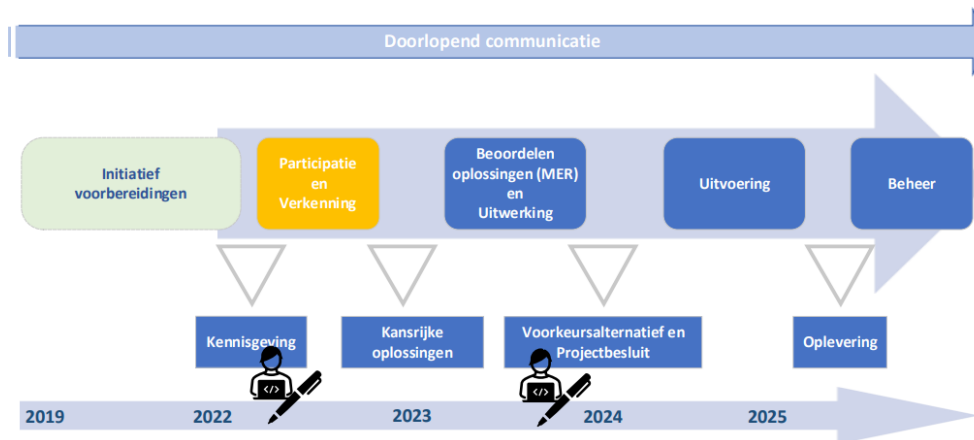
Tot aan de uitvoeringsfase zijn de volgende fasen onderscheiden:

Fase 1: Kennisgeving en Verkenning (2022)

Fase 2a: Bepalen van het Voorkeursalternatief (2022–2023)

Fase 2b: Vaststellen van het Projectbesluit en het Milieueffectrapport (2024–2025)

Stappen naar uitvoering

Fase 1: Kennisgeving en Verkenning (2022)

Deze fase is gebaseerd op artikel 5.48 van de Omgevingswet en richtte zich op het verkennen van de aard van de opgave, relevante ontwikkelingen en mogelijke oplossingsrichtingen. Voor de waterberging betekende dit onder meer het onderzoeken van: mogelijke vormen van waterberging; trends en ontwikkelingen in het gebied en andere opgaven in en rond De Onlanden.

Kansrijke oplossingsrichtingen

De provincie Drenthe publiceerde in maart 2022 een kennisgeving waarin werd aangekondigd dat waterschap Noorderzijlvest onderzoek startte naar de optimalisatie van de waterberging. Deze kennisgeving, gecombineerd met de aankondiging van de m.e.r.-procedure, werd gepubliceerd via huis-aan-huisbladen en de communicatiekanalen van het waterschap, de provincie en betrokken gemeenten.

Belangen- en bewonersorganisaties werden per e-mail geïnformeerd over de start van de participatieperiode. Daarnaast zijn vier informatiebijeenkomsten georganiseerd:

- Eén bijeenkomst voor natuur- en milieuorganisaties;
- Drie informatieavonden voor bewoners (één in Roderwolde, twee in Peize).

Tijdens deze bijeenkomsten werd toelichting gegeven op het projectbesluit, de m.e.r.-procedure en het participatieproces. Iedereen kon een zienswijze indienen op het ontwerp-projectbesluit.

Bestuurlijke organen zijn gevraagd om advies te geven over de aanpak van het projectbesluit en de m.e.r. Ook de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage bracht advies uit over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport.

Natuur- en milieuorganisaties zijn actief betrokken bij het aandragen van oplossingsrichtingen. Deze zijn beoordeeld in de milieueffectrapportage. Op basis van deze beoordeling is het voorkeursalternatief bepaald: de Hooiwegvariant.

In de Notitie Kansrijke Oplossingsrichtingen (oktober 2022) zijn drie alternatieven opgenomen, waaronder een nieuw toegevoegd alternatief. In november 2022 stemden Gedeputeerde Staten van Drenthe in met deze drie alternatieven, waarmee de basis werd gelegd voor fase 2a.

Fase 2a: Bepalen van het Voorkeursalternatief (2022–2023)

In deze fase zijn de milieueffecten van de drie alternatieven onderzocht. Parallel daaraan werd ook de zogenoemde Leekstermeervariant, aangedragen door natuur- en milieuorganisaties, verder uitgewerkt. Uit de analyse bleek dat deze variant niet kansrijk was.

De resultaten van de onderzoeken zijn besproken met alle gebiedspartners. Dit leidde in november 2023 tot het besluit van Gedeputeerde Staten van Drenthe om de Hooiwegvariant vast te stellen als voorkeursalternatief. Deze variant voorziet in extra waterberging binnen de bestaande kades van De Onlanden, met aanvullende maatregelen ter bescherming en versterking van natuurwaarden.

Fase 2b: Vaststellen van het Projectbesluit en het MER (2024–2025)

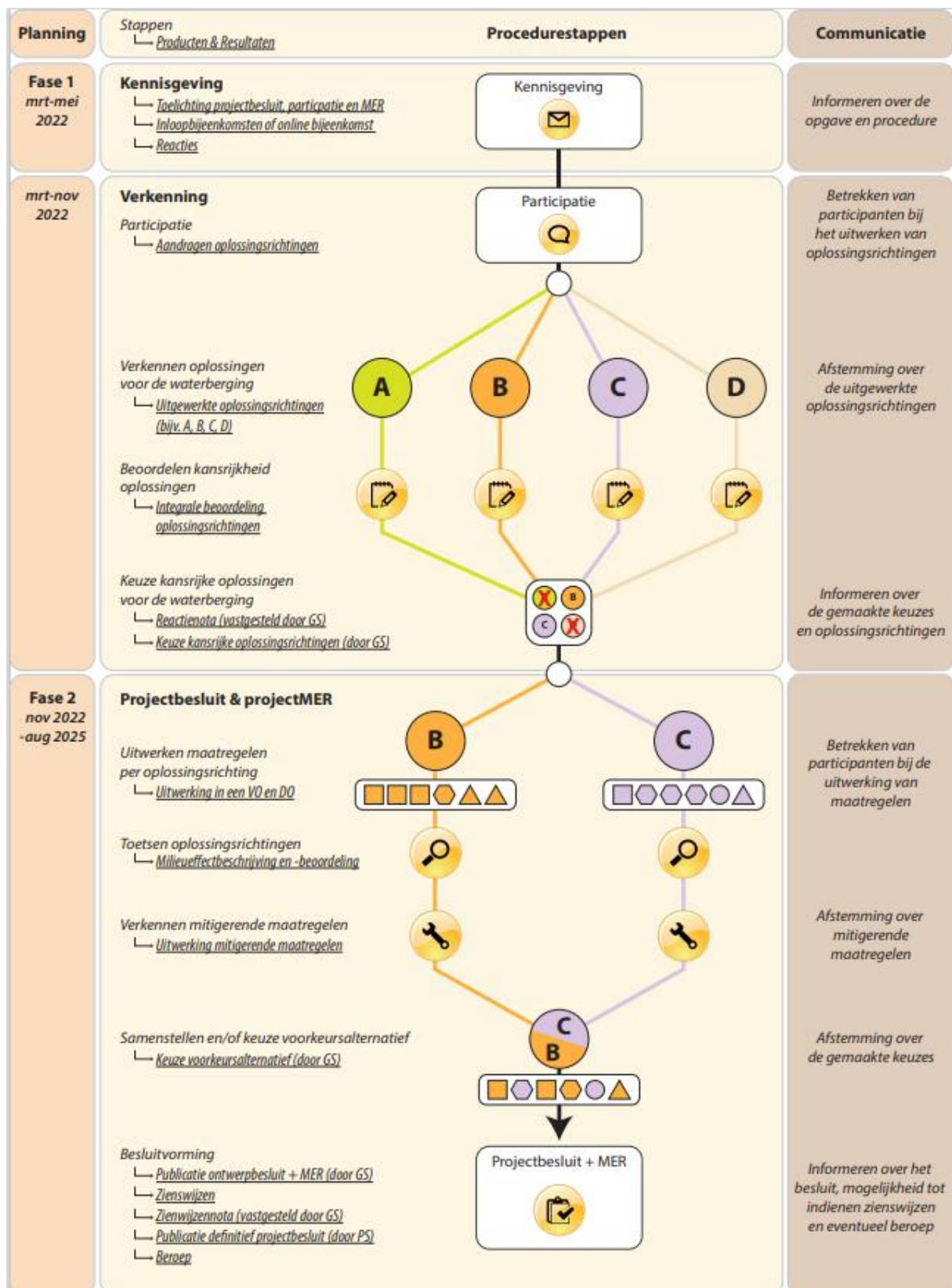
Vanaf december 2023 is het voorkeursalternatief verder uitgewerkt in deel 2 van de milieueffectrapportage. Daarbij zijn ook aanvullende maatregelen in kaart gebracht. Dit resulteerde in het ontwerp-Projectbesluit en het bijbehorende MER, die in november 2024 door Gedeputeerde Staten zijn vastgesteld.

In december en januari zijn verschillende informatiebijeenkomsten georganiseerd:

- Eén bijeenkomst voor natuur- en milieuorganisaties;
- Drie informatieavonden voor bewoners (één in Roderwolde, twee in Peize).

Via Nieuwsbrief De Onlanden en via advertenties in verschillende huis-aan-huisbladen zijn belangstellenden uitgenodigd voor de informatiebijeenkomsten en geattendeerd op de ter inzagelegging van het ontwerp-projectbesluit. Ook zijn er keukentafelgesprekken met belanghebbenden gevoerd.

De documenten lagen van 19 december 2024 t/m 30 januari 2025 ter inzage, met de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen. De Commissie voor de milieueffectrapportage bracht advies uit over zowel de Notitie Reikwijdte en Detailniveau als het ontwerp-Projectbesluit en de project MER. Inmiddels is (in juli 2025) een positief advies ontvangen over het definitieve Projectbesluit.

Participatieniveaus

Waarover meedenken?

Alle belangstellenden hebben kunnen aangeven of zij:

- alternatieven zien voor de waterbergingsopgave binnen de huidige begrenzing van de Onlanden
- aanvullingen hebben op te onderzoeken effecten
- aandachtspunten hebben
- koppelkansen zien die een plus zijn voor het gebied
- hun gebiedskennis willen aanbieden.

Verschillende benadering belangengroepen

In de eerste fase (verkenning) zijn bewoners en bewonersverenigingen geïnformeerd en geraadpleegd over eventuele aandachtspunten (informatiebijeenkomsten).

Belangenverenigingen met natuur, cultuur en landbouwbelang zijn actief benaderd (email) om mee te denken over inrichtingsvarianten binnen de huidige begrenzing van de Onlanden. In de fase van het projectbesluit is de gekozen voorkeursvariant uitgewerkt tot uitvoeringontwerp (hoge mate van detail). In deze fase is deze uitwerking met de individuele partijen afgestemd.

Belangengroepen, participatievormen en communicatie- en besluitvormingsmomenten

Communicatie- en / of besluitvormingsmoment	Belangengroep(en)	Participatievorm
Kennisgeving	Beherende en uitvoerende instanties	Raadplegen
	Belangenorganisaties	Raadplegen
	Bewoners	Raadplegen
	Gebruikers (recreanten)	Raadplegen
	Pers	Informeren
Inloopbijeenkomst	Beherende en uitvoerende instanties	Raadplegen
	Belangenorganisaties	Raadplegen
	Bewoners	Raadplegen
	Gebruikers (recreanten)	Raadplegen
	Pers	Informeren

Participatie, aandragen oplossingsrichtingen	Beherende en uitvoerende instanties	Coproduceren
	Belangenorganisaties	Adviseren
	Bewoners	Adviseren
	Gebruikers (recreanten)	Adviseren
Terugkoppeling uitwerken oplossingsrichtingen	Beherende en uitvoerende instanties	Raadplegen
	Belangenorganisaties	Raadplegen
	Bewoners	Raadplegen
Keuze kansrijke oplossingsrichtingen	Overheidsinstanties	(Mee)beslissen
	Beherende en uitvoerende instanties	Adviseren
	Belangenorganisaties	Informereren
	Bewoners	Informereren
	Gebruikers (recreanten)	Informereren
	Pers	Informereren
Reactienota	Overheidsinstanties	(Mee)beslissen
	Beherende en uitvoerende instanties	Adviseren
	Belangenorganisaties	Informereren
	Bewoners	Informereren
	Gebruikers (recreanten)	Informereren
	Pers	Informereren
Uitwerken kansrijke oplossingsrichtingen	Beherende en uitvoerende instanties	Coproduceren
	Belangenorganisaties	Adviseren
	Bewoners	Adviseren
	Gebruikers (recreanten)	Raadplegen
Verkennen mitigerende maatregelen	Beherende en uitvoerende instanties	Coproduceren
	Belangenorganisaties	Adviseren
	Bewoners	Adviseren
	Gebruikers (recreanten)	Raadplegen
Keuze voorkeursalternatief	Overheidsinstanties	(Mee)beslissen
	Beherende en uitvoerende instanties	Adviseren
	Belangenorganisaties	Informereren
	Bewoners	Informereren
	Gebruikers (recreanten)	Informereren
	Pers	Informereren
Besluitvorming projectbesluit + MER	Overheidsinstanties	(Mee)beslissen
	Beherende en uitvoerende instanties	Raadplegen
	Belangenorganisaties	Raadplegen

	Bewoners	Raadplegen
	Gebruikers (recreanten)	Raadplegen
	Pers	Informereren

De mate waarin verschillende belangengroepen tijdens de planvorming zijn betrokken verschilt per belangengroep. Hieronder is een korte toelichting op de verschillende participatievormen opgenomen:

- **Informereren:** hierbij is sprake van eenzijdige communicatie van de projectorganisatie richting belangengroepen en betrokkenen, denk daarbij aan nieuwsberichten en het delen van informatie tijdens informatiebijeenkomsten.
- **Raadplegen:** hier worden belangengroepen door de projectorganisatie als gesprekspartners beschouwd. Te denken valt daarbij aan gesprekken die gevoerd worden tijdens informatiebijeenkomsten en keukentafelgesprekken. Bij raadpleging is de projectorganisatie niet verplicht iets te doen met de uitkomsten van deze gesprekken.
- **Adviseren:** hierbij kunnen belangengroepen zelf ook problemen of oplossingen aandragen. Dit kan bijvoorbeeld via de verschillende communicatiemomenten, zoals de informatiebijeenkomsten en keukentafelgesprekken. De projectorganisatie neemt het advies waar mogelijk over en moet goed motiveren als hiervan wordt afgeweken.
- **Coproduceren:** in deze participatievorm benoemen projectorganisatie en belangengroepen samen een probleem, waarna ze gezamenlijk oplossingen zoeken. Te denken valt hierbij aan schets- en werksessies waarbij (deel)plannen in gezamenlijkheid worden uitgewerkt. De overeengekomen oplossing is voor de projectorganisatie bindend in de uiteindelijke besluitvorming.
- **(Mee)beslissen:** in deze participatievorm laat de projectorganisatie de ontwikkeling van en de besluitvorming over aan een belangengroep. Deze rol is in dit project alleen toebedeeld aan de betrokken overheidsinstanties.

Voorziene omgevingsmomenten

Zoals aangegeven zijn op verschillende momenten stakeholders geïnformeerd en/of benaderd om mee te denken en mee te werken om te komen tot een voorkeursvariant. Daarna zijn de doelgroepen betrokken bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant in een voorlopig en definitief ontwerp. Voor deze fasen zijn de volgende omgevings- en participatiemomenten ingezet.

• Informatiebijeenkomsten/ online bijeenkomst

- *Voor bewoners, bewonersorganisaties en gebruikers*

Doel van deze bijeenkomst is het brede publiek informeren over het project en over de eventuele keuzes die gemaakt gaan worden en om eventuele aandachtspunten op te halen.

- *Voor belangenorganisaties met natuur, cultuur en landbouwbelang*

Doel van deze bijeenkomst is de belangenorganisaties te informeren over het project en over de eventuele keuzes die gemaakt moeten worden, om eventuele aandachtspunten op te halen, kennis uit te wisselen en af te tasten welke verdiepende werksessies nodig zijn om alternatieven en ideeën in te kunnen brengen.

• Individuele afstemming

- *Keukentafelgesprekken*: betrokkenen, die naar verwachting binnen de invloedssfeer van de herinrichting van de Onlanden zijn gelegen en mogelijk hinder ondervinden tijdens de uitvoering, zijn tijdig geïnformeerd en betrokken om mee te denken. Keukentafelgesprekken leveren lokale gebiedskennis op wat in het ontwerpproces van belang is.
- *Werksessies*: tijdens werksessies zijn met betrokken belangenorganisaties ontwerpen concreet uitgewerkt.

Overzicht participatiemomenten vanaf de start van de procedure

Wat	Wie waren erbij	Voor wie bedoeld	Wanneer
Fase 1 Kennisgeving en Verkenning			
Bekendmaking start Procedure MER en Projectbesluit	Provincie Drenthe	Belangstellenden	8 maart 2022
Terinzagelegging Procedure MER en Projectbesluit	Provincie Drenthe (ook via waterschap en gemeenten)	Belangstellenden	11 maart t/m 5 mei 2022
Informatiebijeenkomsten in Hoogkerk, Roderwolde en Peize. Onderwerp: start Procedure Projectbesluit	- Gedeputeerde Provincie Drenthe - Bestuurder Waterschap - Projectteam	Belangstellenden	Maart en april 2022
Nieuwsbrief nr. 4		Belangstellenden	April 2022
Werksessies met het doel: verder ingaan op de kaders en uitgangspunten bij het indienen van reacties	Projectteam	Belangstellenden	April 2022

Nieuwsbrief nr. 5		Belangstellenden	Juni 2022
Werkatelier met doel: komen tot het meest natuurvriendelijk alternatief	Projectteam	- Gebiedspartners - Natuurorganisaties	Augustus 2022
Breed Bestuurlijk Overleg met het doel: informeren van de bestuurders van de gebiedspartners	Projectteam	Bestuurders van gebiedspartners	Augustus 2022
Bestuurlijk Overleg met als doel: informeren over de reactienota en Kansrijke Oplossingsrichtingen	Projectteam	Bestuurders van de TBO's	September 2022
Breed Bestuurlijk Overleg met het doel: informeren van de bestuurders van de gebiedspartners	Projectteam	Bestuurders van gebiedspartners	Oktober 2022
GS van Provincie Drenthe stemt in met Reactienota en Notitie kansrijke oplossingsrichtingen	Bevoegd gezag	Bestuurders en gebiedspartners	November 2022
Persoonlijke brieven met antwoord aan indieners van een reactie (zienswijze)	Bevoegd gezag	Indieners zienswijzen	November 2022
Nieuwsbrief nr. 6		Belangstellenden	December 2022
Fase 2a Deel 1 milieueffectrapportage en VKA			
Nieuwsbrief nr. 7		Belangstellenden	Juni 2023
Presentatie met het doel: informeren over voorlopige resultaten MER onderzoeken	Projectteam	Gebiedspartners	Juni 2023
Bestuurlijk Overleg met als doel: informeren over de stand van zaken MER en het VKA	Projectteam	Bestuurders van de TBO's	September 2023
Breed Bestuurlijk Overleg met het doel: instemming voor het VKA	Projectteam	Bestuurders van gebiedspartners	September 2023
Presentatie met het doel: bespreken totstandkoming beoordeling en gezamenlijk tot een VKA komen	Projectteam	Gebiedspartners	September 2023
GS van Provincie Drenthe stemt in met Voorkeursalternatief	Provincie Drenthe	Bevoegd gezag	November 2023
Persbericht en nieuwsbericht websites prov Drenthe en Waterschap Noorderzijlvest	Provincie Drenthe en Waterschap Noorderzijlvest	Media, belangstellenden, iedereen	November 2023
Nieuwsbrief nr. 8		Belangstellenden	November 2023

Fase 2b VO/DO projectbesluit Optimalisatie waterberging De Onlanden			
Informatiesessie met het doel: komen tot een besluitvorming over inzet van de waterberging	Projectteam	Gebiedspartners	Maart 2024
Nieuwsbrief nr. 9		Belangstellenden	April 2024
Informatieavond voor percee-eigenaren, grenzend aan het Eelderdiep of het Peizerdiep, ten zuiden van De Onlanden	Projectteam Bestuurder Waterschap	Betreffende percee-eigenaren	April 2024
Informatiesessie met het doel: Bespreking MER deel B en concept Ontwerp Projectbesluit. Vervolg op bijeenkomst van mei 2024	Projectteam	Gebiedspartners	Mei 2024
Informatiesessie met het doel: review concept planMER, natuuronderzoek en Projectbesluit	Projectteam	Gebiedspartners	Juni 2024
Breed Bestuurlijk Overleg met het doel: informeren stand van zaken planMer, Projectbesluit en natuurrapport	Projectteam Bestuurder Waterschap	Bestuurders van gebiedspartners	Juli 2024
Nieuwsbrief nr. 10		Belangstellenden	September 2024
Breed Bestuurlijk Overleg met het doel: instemmen met het aanbieden van het ontwerp Projectbesluit en ontwerp projectMER aan bevoegd gezag	Projectteam Bestuurder Waterschap	Bestuurders van gebiedspartners	November 2024
GS van Drenthe stemt in met ontwerp Projectbesluit en milieueffectrapport. Documenten komen ter inzage te liggen.	Bevoegd gezag	Bestuurders en gebiedspartners	November 2024
Persbericht en nieuwsbericht websites prov Drenthe en Waterschap Noorderzijlvest	Communicatieafdelingen Provincie en Waterschap	Media, belangstellenden, iedereen	November 2024
Advertenties ter inzagelegging ontwerp-projectbesluit en info bijeenkomsten in Peize en Roderwolde (in huis-aan-huisbladen in Drenthe en Groningen)	Communicatieafdelingen Provincie en Waterschap	Belangstellenden, iedereen	November 2024
Nieuwsbrief nr. 11		Belangstellenden	December 2024
Informatiesessie met het doel: Toelichting MER en Projectbesluit, gericht op natuur	Projectteam, Provincie Drenthe en ingenieursbureau	Natuur- en belangenorganisaties	December 2024

Inloopbijeenkomsten in Peize (2x) en Roderwolde (1x) met het doel: belangstellenden informeren over het Ontwerp Projectbesluit, het Voorlopig Ontwerp en de procedure	Projectteam, Provincie Drenthe	Belangstellenden	December 2024 en Januari 2025
Keukentafelgesprekken met aanwonenden en belangenverenigingen	Projectteam en Ingenieursbureau	Belangstellenden	Januari – Juni 2025
Informatiesessie met het doel: informeren over het Definitief Ontwerp	Projectteam	Gebiedspartners	Mei 2025
Nieuwsbericht op de website De Onlanden over dat later deze zomer het definitieve projectbesluit wordt verwacht.	Projectteam	Belangstellenden	Juli 2025